

ΘΡΑΚΙΚΗ
ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΕΤΗΣΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΘΡΑΚΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1897

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ

ΘΡΑΙΚΗΣ

[Ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου γλωσσολογικῆς μελέτης
ιδιώματός τινος αὐτῶν].

....., ὡς ὁ κ. Γ. Ν. Χατζηδάκις ἐν τῷ θαυμασίῳ
αὐτοῦ βιβλίῳ, ὅπερ γερμανιστὶ γράφας ἐξέδωκε τῷ 1892
(Einleitung in die Neugriechische Grammatik) ἐν σελ.
342 ἐδίδαξεν, ἅπασα ἡ χώρα, ἣτις νῦν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων
κατοικεῖται, δύνχται νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ πρῶ-
τον τὸ καὶ πρὸς βορρᾶν τείνον περιλαμβάνει τὴν Εὐβοίαν,
Ἡπειρον, Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Θράκην, Προποντιδα
καὶ τὰς Βορείους Σποράδας, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ νότιον, πε-
ριλαμβάνει τὰ Μέγαρα, τὴν Ἀττικὴν, τὰς Κυκλάδας, τὴν
Κρήτην, τὴν Χίον, Κύπρον καὶ τὰς Νοτίους Σποράδας.

Κατὰ τὸν κ. Χατζηδάκιν ἴδια τῶν Βορείων Ἑλλήνων τάδε
εἶνε· τὰ φωνήεντα **ε** καὶ **ο** ἄτονα ὄντα μετατρέπονται κωφού-
μενα εἰς **ε** καὶ **ο**, τὰ δὲ **ε** καὶ **ο** ἐπίσης ἄτονα ὄντα ἀ-
ποβάλλονται ὅλως, ἐνῶν παρά τοῖς μεσημβρινοῖς Ἑλλησιν
οὐδέποτε τὸ **ε** καὶ **ο** τρέπονται εἰς **ε** καὶ **ο** (ἐκτός ἐν τισὶ
περιπτώσεσιν, ἐνθα δι' ἄλλους λόγους τὸ **ο** τρέπεται εἰς
ο), οὐδέποτε τὸ **ε** καὶ **ο** καταστρέφονται.

Κατὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς ὡς κατοικοῦντες τὴν (βορειοανατολικήν) Θράκην ὀφείλομεν τὰ μὲν **ε** καὶ **ο** εἰς **ε** καὶ **ου** νὰ τρέπωμεν, τὰ δὲ **ε** καὶ **ου** ὄλως νὰ καταστρέφωμεν. Ἐν τούτοις τοῦτο παρ' ἡμῖν δὲν συμβαίνει. Διότι, καθὼς ἐν τοῖς ἔπειτα ἐκτενέστατα θὰ γείνη λόγος, τὸ ἄτονον **ε** παρ' ἡμῖν οὐδέποτε εἰς **ε** τρέπεται, τὸ **ο** δὲ ἐκεῖ μόνον, ὅπου καὶ παρὰ τοῖς Νοτίοις Ἑλλησιν. Ἐπίσης τὸ ἄτονον **ου** δὲν καταστρέφεται πάντοτε καὶ μετὰ τῶν τριῶν συμφώνων ἔτι, ὡς συμβαίνει παρὰ τοῖς Βορείοις Ἑλλησιν, ἀλλ' ἐν ὀρισμένοις μόνον τόποις. Τὸ ἄτονον **ε** ἀληθῶς συχνότατα παρ' ἡμῖν ἀποβάλλεται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάλιν ὡς παρὰ τοῖς Βορείοις Ἑλλησιν πανταχοῦ καὶ μετὰ τῶν ἢ τεσσάρων ἔτι, ἀλλ' ἐκεῖ μόνον ὅπου τὰ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **ε** συνερχόμενα σύμφωνα εὐχερῶς δύνανται νὰ προσφέρωνται. Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅτι τὸ ἡμέτερον γλωσσικὸν ἰδίωμα δὲν συμφωνεῖ κατὰ πάντα οὔτε πρὸς τὸ τῶν βορείων οὔτε πρὸς τὸ τῶν μεσημβρινῶν, ἀλλ' ὅτι κυμαίνεται, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τῶν ἀμφοτέρων, πλησιάζει ὁ ὅμως πλεῖον τῶ τῶν μεσημβρινῶν Ἑλλήνων ἰδιώματι.

Ζητεῖται νῦν, διατὶ ἡμεῖς μᾶλλον κατὰ τὸν τρόπον τῶν μεσημβρινῶν Ἑλλήνων ὀμιλοῦμεν, ἐνῶ οἱ Ἑλληνες κάτοικοι τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐλάχιστον ἡμῶν ἀπέχοντες, ὀμιλοῦσιν, ὡσπερ οἱ λοιποὶ Βόρειοι Ἑλληνες. Οὐδὲν βεβαίως ἀσφαλῶς πρὸς ταῦτα δύναται νὰ ῥηθῆ· διότι τὸ πρᾶγμα ἴσως ἀνάγεται εἰς τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων)πόλεως ἱστορίαν τῆς Θράκης, ἣτις ὡς γνωστὸν, σκοτεινοτάτη ὑπάρχει. Ἐν τούτοις, ἂν εἴπη τις, ὅτι ἡμεῖς ἄλλοθεν ποθεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀνατολικῆς Θράκης ἤλθομεν καὶ ἐπομένως δὲν ἔχομεν τὴν αὐτὴν καταγωγὴν μετὰ τῶν λοιπῶν Θρακῶν, ἴσως δὲν θὰ σφαλῆ. Διότι οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ ἰδίωμα τοῦ λέγειν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἐνδύεσθαι διαφέρουσιν

οὐ τῷ βορείῳ ἰδιώματι χρώμενοι χωρικοὶ τῶν κατὰ τοὺς μεσημβρινούς μᾶλλον Ἑλληνας ὀμιλοῦντων. Διότι οἱ κάτοικοι τῶν κωμῶν ἐκείνων, ἐν οἷς γίνεται χρῆσις τῆς βορείας διαλέκτου (οἷτινες ὑφ' ἡμῶν καλοῦνται κατσαβούνηδες) ἐνδύονται δι' ἐνδυμάτων κυανῷ χρώματι βεβαμμένων, ἐνῶ οἱ κατὰ τοὺς μεσημβρινούς Ἑλληνας ὀμιλοῦντες χωρικοὶ μεταχειρίζονται ἐνδύματα διὰ μελαίνης βαφῆς βεβαμμένα καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἐσχηματισμένα. *Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἂν τις τὴν συντηρητικότητα ἔχη ὑπ' ὄψιν, μεθ' ἧς οἱ χωρικοὶ τὰ ἀνέκαθεν παραδεδομένα αὐτοῖς ἦθη κρατοῦσι, εὐκόλως θὰ πεισθῆ, ὅτι οἱ τῆ μεσημβρινῆ διαλέκτῳ χρώμενοι χωρικοὶ ἢ ἀρχαίῳθεν διὰ τὴν διάφορον αὐτῶν καταγωγὴν οὕτως ὠμίλουν καὶ ἐνεδύοντο (ὅπερ ὅμως ἡκιστα πιθανόν) ἢ ἄλλοθεν ποθεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Θράκης ἦλθον.

* Ἀλλὰ πότε τοῦτο συνέβη, οὐδεὶς δύναται ἀσφαλῶς νὰ εἴπῃ. Ἴσως δ' ὅμως τοῦτο δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἦλθον οὗτοι εἰς τὴν Θράκην μετὰ τὸν 15' αἰῶνα**, ἂν ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ὁ κ. Χατζηδάκις ἐν *Einleitung* σελ. 348 λέγει (ὅτι δηλ. τὰ πρῶτα παραδείγματα τῆς βορείας Ἑλλ. διαλέκτου τὰ ὑπ' αὐτοῦ εὑρεθέντα ἀνάγονται μέχρι τοῦ 15' αἰῶνος) τοῦτο δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ὡς συμπέρασμα, ὅτι πρὸ τοῦ 15' αἰῶνος πάντες οἱ Ἕλληνες τῆ αὐτῆ ἐχρῶντο διαλέκτῳ. * Ἄν

* Ἐκατέρας τῶν ἐνδυμασιῶν τούτων ἡ περιγραφή ἐπιφυλάσσεται κατὰ τὸ ἐπίθιον ἔτος.

** Ὁ κ. Χατζηδάκις ἐπὶ τοῦ πράγματος παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς.

« Δίαν ἀμφίβολον· διότι νὰ μὲν ἐγὼ πρῶτον τὸν 16ον αἰῶνα εὔρον τὰ ἔχνη τῆς τροπῆς, ἀλλὰ μὴ τὰ γραπτὰ μνημεῖα εἶναι πλήρης τῆς γλώσσης εἰκῶν; Πολιτικοὶ λόγοι ἴσως ὑπαγορεύουσι παλαιότεραν πρὸ τῆς ἀλώσεως ἀποίκισιν. — Ἄν τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐν Κωνιπόλει κυβερνήσεως ἐζητάζοντο; »

τὸ συμπέρασμα τοῦτο εἶνε ὀρθόν καὶ ἀληθές, πάντες ἡμεῖς
 θὰ ἤλθομεν εἰς Θράκην μετὰ τὸν ΙΓ. αἰῶνα, ἀφ' οὗ πρὸ
 τοῦ αἰῶνος τούτου πάντες οἱ Ἕλληνες εἶχον τὴν αὐτὴν διά-
 λεκτον καὶ μόνον μετὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐχωρίσθησαν εἰς
 δύο διαλέκτους, μεσημβρινὴν καὶ βορείαν, ὧν ἡμεῖς εἰς τὴν
 μεσημβρινὴν ἀνήκοντες ἤλθομεν εἶτα εἰς τὴν Θράκην, εὐρόν-
 τες τοὺς ἤδη πρὸ πολλοῦ κατοικοῦντας τὴν Θράκην Ἕλληνας
 ἀλλοίᾳ διαλέκτῳ χρωμένους.

Γεννᾶται νῦν τὸ ζήτημα πόθεν ἤλθομεν εἰς τὴν Θράκην.

Τοῦτο νῦν, ἐν ᾧ βαθμῷ τὰ τῆς γλώσσης ἡμῶν ἔχουσιν
 ἐξετασθῆ, δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ· ἴσως δ' ὁμως θὰ δυνηθῆ
 τις ἀσφαλῶς περὶ τούτου ν' ἀποφανθῆ, ὅταν αἱ κατὰ τόπους
 διάλεκτοι ἐξετασθῶσι λεπτομερῶς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν
 μελετῶν τούτων γείνωσι γνωστά. Τότε θὰ εἶνε δυνατόν τις
 παρατηρῶν τὰ κοινὰ τὰ ὑπάρχοντα μεταξὺ τῶν διαφόρων δια-
 λέκτων καὶ ιδιωμάτων νὰ ἐξαγάγῃ καὶ ἱστορικὰ συμπερά-
 σματα ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν καὶ τότε θὰ δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς
 μελετῶντες τὰς λοιπὰς διαλέκτους καὶ δὴ τὰς μεσημβρινὰς
 καὶ ἐξετάζοντες καὶ ἐρευνῶντες τὰ κοινὰ τὰ ὑπάρχοντα με-
 ταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἡμετέρας νὰ πορισθῶμεν ἀσφαλῆ ὁπωσούν
 πορίσματα περὶ τοῦ τόπου, ὅθεν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι μετη-
 νάστευσαν εἰς τὴν Θράκην.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν μέχρι τοῦ δεγνωστῶν διαλέκτων τοῦτο
 παρατηρήσαμεν, ὅτι πολλὰ κοινὰ συνδέουσι τὴν διάλεκτον
 ἡμῶν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων τῶν οἰκούντων τὰς νήσους τοῦ
 Αἰγαίου πελάγους. Τούτων τινὰ θ' ἀπαριθμήσωμεν. Οὕτω
 τὰ ἐν ζ'. . . μνημονεύόμενα ρήματα τὰ σύνθετα μετὰ τῆς προ-
 θέσεως γε εἶνε ἴδια καὶ τῶν νησιωτῶν. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ
 λεχθῆ καὶ περὶ τῶν παρατακτικῶν τῶν ἐχόντων αὐξησιν ἢ
 ἀντὶ ε (ζ' . .), περὶ τῶν εἰς ἰάξω ληγόντων ρημάτων

(§ ...) περί τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *dous* (§ . . .) ἦτις οὕτω καὶ ἐν Θήρᾳ λέγεται, περί τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων εἰς τινα, ἅτινα λέγονται καὶ ἐν Χίῳ (§ . . .) περί τῶν ρημάτων *γνεύω*, *γνέθω*, περί τῶν εἰς βγῶ ληγόντων ρημάτων (§ . . .) περί τοῦ ἐρωτηματικῆς μορίου *νε*, οὕτινος ὁμοία χρήσις, ἀλλὰ μᾶλλον περιωρισμένη, εὔρηται μόνον ἐν Χίῳ, περί πολλῶν λέξεων τέλους, αἵτινες ἀπαντῶσι μόνον ὡς παρὰ τοῖς νησιώταις.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα δὲν δύνανται βεβαίως νὰ μᾶς ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν ἀσφαλῆ καθορισμὸν τοῦ μέρους, ὅθεν μετέβημεν εἰς τὴν νῦν πατρίδα, ἐν τούτοις εἶνε ἱκανὰ νὰ δηλώσωσιν, ὅτι πάντως ἤλθομεν ἐκ τινος τῶν μεσημβρινῶν μερῶν, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ὑπαρξίς τοιαύτης ὁμοιότητος μεταξύ ἡμῶν τε καὶ τῶν κατοίκων τῶν μεσημβρινῶν τῆς Ἑλλάδος μερῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ἠδύναντο τὰ κοινὰ ταῦτα νὰ μεταπηδήσωσιν εἰς τὴν διάλεκτον ἡμῶν διὰ τῆς συγκοινωνίας, ἦτις καὶ νῦν ἔτι μετὰ τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων καὶ ἄλλων μέσων συγκοινωνίας δὲν εἶναι μεγάλη μεταξὺ τῶν ἰδικῶν μερῶν καὶ τῆς Νοτίου Ἑλλάδος. . . .

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΑΚΗ

ΤΟ ΒΔΟΚΙΟ

Μιὰ φορὰ κ' ἕνα γαιρὸ ἦδ' ἕνας παπποῦς καὶ μιὰ ἡ-
 ῶ καὶ δὲν εἶχανα παιδιὰ καὶ παρακαλοῦσανα τὸ Θεγὸ νὰ
 τοῖς δώσ- παιδιὸ καὶ ὅποτε θέλ- νὰ τὸ πάρ-. Τοῖς ἄκ-σε ὁ
 Θεγὸς καὶ τοῖς ἔδωσε παιδιὸ καὶ τῶβαλαν Βδοκίῳ. Τῶστελνε